

Pedig mindenki érzi, tudja, hogy most már csufos bukás az ő sorsa, eljátszotta kis játékaikat alant régen, fent pedig a Tisza Istvánnal rendezett komédiával. Az egész parlamenti harcnak, a hosszas vajudásnak tehát ez idő szerint ez az egyetlen kézzelfogható eredménye, mert a generális nélkül megalakuló új kabinetből mégis csak lehet majd valamit várni.

A helyes megalakulás mindazáltal a mostani széthúzó elemek miatt nehéz lesz. Az új kormányt azokat a széthúzó nézeteket okosan el kell simitania, olyan mederbe irányítania, hogy politikai és gazdasági téren egyaránt eredményes munkát lehessen végezni. E végből nem szabad többé a katonai köröknek oly nagyszabású befolyást biztosítani Magyarországra ügyeibe, miként eddig volt, mert végre is a hadsereg csak eszköz és nem cél. Ezért az eszközért tehát nem szabad közjogi rendőrként minduntalan megbontásnak kitenni. Ha őszinte akar lenni az új kormány, akkor első és legfőbb kötelessége a katonai kérdés teljes tisztázása úgy, amint azt az erőre kapott nemzeti érzület s az okosság kívánja. E nélkül megint csak kísérletezés az egész s nem sikerülte esetén, a mostaninál még nagyobb válság állhat elé.

Szentgyakorlat és egyh. zene kurzus. Életre valóbb eszmét alig találunk az egyházmegyéek történetében, mint a nálunk meghonosodott tanítói szentgyakorlat, és a legújabbban megindított zenekurzus. Mindkettőre égető szükség, legyen azért hála és köszönet kegyes főpásztorunknak! — Az először szükségünk van, mert érezünk gyarlóságunkat, lelkiyengeségünket, vallási kötelemünk teljesítésének lanyhaságát; az utóbbira pedig szükségünk van, mert sajnos — de be kell vallani, — az egyházi zene és ének dolgában hátramaradtunk. Hátra maradtunk úgyannyira, hogy fogalmat is alig vagyunk képesek alkotni az előirt és sok be-

lyen már is behozott igazi énekekről és zenéről. És vajlon hol itt a hiba? Megfelel a latin: „non nos, sed patres nostri peccaverunt.“ Az egyh. énekekkel és zenével való nem törődés, a maradás, a szokás, kényelem és az akarat hiánya. Alkalmam volt nem egyszer talusi és városi kántor énekét és zenéjét hallgatni, de őszintén szólva, ez mindent magában foglalt, csak az egyházi színezet biányzott. A praeludiumok, az énekrészek kísérete kritikán alóli. Volt ebben népdalegyveleg, waltzer-részletek, operai ábrándok, sőt még a „ceperli polka“ egyes taktusai is, de biányzott a vallásos igazi egyházi érzés, mely a kántor az orgonába helyezhet, ha akar. — Nagyon jól jellemezte a mai kántorok játékát egy előkelő magnás, ki minden vasárnap azt misét hallgatott: „Tudja k. káplán úr, kántorunk jól játszik, de botrányosan orgonál és énekel.“ Es ebben sok az igazság! Orgonához ül, de azért, mert „muszáj“ — el is játsza a misét, mert elő van írva, énekel is érzés nélkül — de örvend, ha vége. Hát hogyan lehet ilyen játszásban egyházi érzést vallási buzgóságot föltalálni?

Tisztelet azonban a kivételeknek, hisz ismernek kántort, ki orgonázásában és énekében saját belső énjének és érzésének teljes képét mutatja be, a mi hívőt és papot buzgóságra ösztönöz.

Azért törekedjünk tanítóinkat és kántorainkat kivétel nélkül, különösen a székelőföldtől távolabbiakat, az ugynevezett vármegyeistákat, és városiakat mindkettőre elküldeni, hisz reászorultunk az újszületésre, az egyházi zene és énekekben való művelődésre, hisz karöltve jár a kettő.

Nem is hiszem, hogy akadna egyházi laikus ember, ki szívesen nem engedne Püspök Urunk szótának. Aldozatot hoz, mert hivatása áldozatot kíván, mely szolgálatait azonban Isten áldása, a papság és hívek hálaja az elismerés.

Végezetül nyí vélem nem lesz célszerűtlen előhoznom azt a tényt, mely hitközségünkben divik. Tanítóink ez idő szerint mondhatom szentgyakorlatot el nem mulasztott, és nem is fog, mert most kétszeres kötelesség ambicionálja. De segítünk is rajta, hogy annál inkább ambicionáljuk az elmenetelre. Az egyháztanács kerémsre évenként ilyen célra 20 kor. szavazott meg „antiköltség gyanánt“, mely összeg ugyan nem

sok, de elegendő szerény embernek. Va'jon nem tudná ezt minden hitközség megtenni? Próbáljuk meg! Hadd lássuk, melyik tanító vagy kántor szabakozik még az elmeneteltől.

Dixi.

A somlyai szentgyakorlatokról.

Az ötször átélt alanyi benyomások emléke ihleteli elmém. Somlyón vagyok, nemzeti Patrónánk csodás kegyhelyén. Számolni jöttem bűnös lelkem tíz hónapos sáfarkodásáról.

A szünidőn csendes és szent elmélkedésre kiválóan alkalmas szeminarium udvara most robogós szekernek zajától hangos. Sűrű egymástánban érkeznek Székelyföld tanítói; egészséges, életerős, vidorarcú férfiak. Látszik, hogy nem robotban, nem kenyérgerebesből „kezelik“ feladatukat; látszik, hogy elhivatásuk őszinte volt, az évi munka becsülettel elvégzésétől kiragogy arcuk minden vonásán az önelégültség tudata. Az ilyen munka nem csak nemesít, edz is. Öt órákor már egybegyűjt a cseppetűzöző érthető kíváncsisággal lesi kiki az új pater beköszöntőjét. Már hallottuk a tudós Komárkot, az aszkéta Bóthát, Schlicket, Jezus rettenhetetlen katonáját, a „Galambos“ lelku lazaristát. Mint mond az új, s mely keserű igazságokat olvas ránk? . . .

Beszéd után a hallottak összehasonlító bírálatával telik meg a társalgás levegője. A székelő katolikus nép jellemére vall, hogy a vita végeredményeként mindig az utolsó beszél a legjobban. A hála úgy szép, ha őszinte is.

Majd kisebb csoportokba verődnek a kórnak, sógorok, kartárak, földik s beszélgetnek az otthon hagyott „élet“-ről, egy kis tanügyi holmioról, a keperől, katolikus hitéletünk e többzázados talaborjáról. Majd szinte észrevétlenül megjelenik a Főpásztor is.

A csoportok újra összeverődnek s körülveszik viszontazertettel. Jól esik fenkölt lelkének, hogy gondolatát megértették, céljában segítik s kényszer nélkül oly szép számmal sereglettek össze lelkük javára s Istenünk dicéretére. Kikérdezi ügyes-bajos dolgaikat, sokszor tréfázan, feszelen módorban. Senki sem érzi az állás, a rang, a név, a vagyon, a hatalom fölényes nagyságát. A szentgyakorlat igazán a lelkek legiszább demokráciája!

értelmét. Sustulit Aeneas patrem! Et sustulit Nero matrem (az ebadtta).

Ennek köszönöm azon distikont is, melyet míg világom, napom tart, — el nem feledek. Így kezdte: „Hallgassátok, tanuljátok és fordítsátok le, de versben — ezt:

„Quis negat Aeneas magna de stirpe Neroneum?“

Sustulit ille patrem; sustulit iste matrem!“
Díja volta a fordításnak: egy eminencia meg egy parola!

A fordítás nehéz volt. Sok badarságot összerímeltünk. Végre kijelentettük, hogy oly magas szárnyalású és díszitikon, hogy nem tűri a versbe foglalást másodsor is. Mégis megreazkíroztam. ifjú eszemmel.

„Aeneas maradéka Nero, mert hisz szülejének Vérért védte amaz s vért vette emez.“

Belenyugodott az öreg és új thémát adott. Különösen szóbőségre törekedett.

Előfordult e szó: „subito“. No kimondja másképp is.

Lette belőle: Subito, repente, statim, propere, extemplo és illico.

Magyarozni kezdte a szó leszármazását. Eszembe jut az: extemplo! Azért jelenti ez — mondá — a *siedelmét*, mert a régi keresztények munkás, szorgalmas emberek voltak, még az asszonyok is; mentek ezek is a templomba, de imádkozni, nem mint ma kifestve cédául, hol pulvis cinoberivel, mint a pipacs, hol egész

krétahegyvel, pudrzsákkal mint ijjesztő balafő, — és mert otthon nem volt „f raj“, a ki delire főzön, a mise végén a sok némben „fuga-fugissime“ szaladt baza levest főzni, — a férfiak pedig „stante pede“ utána, hogy el ne hűljön a leves, — ezért „egyszerre“ kiürült a templom vagyis lett extemplo!

Más napra feladta tanárunk e mondat „fordítását“:

„Roma tibi subito motibus ibit Amor!“

Fordítsátok, de szépen és jól. — Sokféleképp fordítottuk. P. o. „Romát látni és megszeretni ugyancsak azon egy pillanat.“

A népdalból is kölcsönöztünk „Rómára néztem, Ó reám nézett, alighanem megígérett“ stb. Végtelenül örvendett az öreg úr. Örvendtünk mi is, — azt gondolva, hogy jól fordítottunk s eltaláltuk a kedvét!

Pedig ő másért mosolygott! Végre fölázolt: „Fiam ird fel a táblára a verset eredetiben.“

Megtörtént! No most olvassd el „fordítva“ jobbról balra mint a pogányok és istentagadók. Olvastam. Altalános bámulat! Aztán ketten kellett hogy olvassunk taktusban egyszerre. de egyik előlről, másik hátulról!

Végre az egész osztály egyszerre olvasta, fele előlről, fele hátulról, — de igazán nem lehetett megtudni, mely kikezött jobbról és melyik balról — elég az hozzá, hazamenőben

az egész osztály egyhangúan előlről hátulról zengte, énekelte a folyosón és utcán tempóban és indulóban „fordítva“!

Műön Horatiust fordítottuk — megtanultak azt is, hogy más vagy ember miképp írta volna le ezt vagy amazt. Idézte a megfelelő többi klasszikust. Szeretettel idézte Csokonait, Kisfaludit és Virág Benedeket.

Ad vocem Virág!

„Fiam, szép a latin nyelv, de a mi magyar nyelvünk is remek. Figyeljetez ide és fordítsátok ezt le a jövő héttőlgy magyarra, de úgy, hogy magyarul is minden szó ugyanazon szavattal kezdődjék:

„Flos fueram factus. Florem Fortuna felellit; Florentem florem florida Flora fleat!“

Nosza megindult a verseny, hol bigatim, hol quadrigatim futunk, faragunk! (értsd a tauolókat kettesben — négyesben kiltdve.)

Előre megállapodtunk, hogy az a visszatérőből csak a „V“ lehet. A „virág“ csak egy s mindig csak virág! A Fogaraasy szótár nem volt „V“ betűlgy kész, a Ballagi csak a németet elégitette ki.

Vadásztunk szavak után és Herkules tizenkét virtusai elhomályosodtak a mi „végezményünk“ előtt.

Vállvetve, verejtékkel vert, vadabbnál vadabb verseinkből végre végeredményezettük virulva viritó verünklet:

Vacsora után következik az első adoráció. Testületileg vonulunk Szűz Anyánk hatalmas méreteiben imponálni kívánót csarnokába. Előli bércecs, kis hazánk püspök-*apostola*, fületlen fővel; mögötte a pater, aztán az öreg Baka bácsi hangadása mellett száz és száz torok ajkán fölzendül az alkalmaslag legszebb dal: Könyörölj rajtunk Istenem! . . .

És csendes nyári estén a szögödi szorcs viszhangja versenyre kél a nagy erdő nyires oldalával tudtul adni Csik közeli lakóinak, hogy Somlyón imádkoznak . . .

Mily fönséges kép az idegen szemében, mily menyeyi érvés azok szívében, kik benne vannak!! . . .

Azán csönd lesz, nyugalomnak éjje. Magányba vonulok. A magány az a léleknek, mi a diéta a testnek. És itt, szerzetesi collán vasrácsos ablakából belenéznek gondolataim a táj szürke végtelenségébe . . . Körülem semmi nesz . . . érzem az egyedülléti nyugtalanságait . . . megértem parányiságomat . . . szomjazom Isten segítő malasztját. Confiteor! . . .

* * *

A szentgyakorlatokat kezdetben, — nem lévén külföldről behozott növény, — a nemkatholikusok vörös posztónak, a közönyös katolikusok pedig „szalmarágás“-nak nevezték. Egy vidéki tanártestület alkalmat nyújtott néhány kiváló protestáns férfúnak, hogy az ifjuság szentgyakorlatait több ízben megballagathassák. S lön nagy ámulat és bámulat! „Hol itt a cél, mely e protestantizmus vesztére föz: hol vannak azok a sokat emlegetett „babonás“ eszközök, melyek a középiskolai ifjuság vallásos kultuszát az „elfogult“ maradiság, a középkori „sütiés“ korába terelik, hol vannak a kíméletlen támadásnak ama durva lövegei, melyekkel „Ervősvárunk“-at ostromolják a „türelmesek“ telfogása szerint?!” . . .

Ellenkezőleg. Nagy lelki örömmel hallgatták s több ízben is. Azt pedig egészen természetesen találta, hogy a pater a rendelkezésére álló példák erkölcsi tanulságának és a tekintélyi érveknek egész tönkelegévei igyekvék sziklaszilárdá tenni a kath. ifjuság vallásos meggyőződését.

„Hisz' ezt nálunk is elmondhatnák, sőt kellene is“, lön egyhangu megjegyzése mind-

„Virág voltam. Virágomat vert vihar, vad viheder;

Virágom vesztett virultán védnöke versben veszékel!“

Versünk megvolt. Nem merte egyik sem a sajtóügyi felelősséget elvállalni. Végre lertram s beadtam aláírva: „In soliduma, pars pro toto!“

Bejött tisztes öregünk. Feltette betűhizláló üvegkarikáit s elkezdte olvasni. Olvasá, olvasá, és — sit venia verbo — tágra nyílt szemekkel, félig nyitott ajkakkal nézett hol ide, hol oda!

— Bene, bene, ez is jól van, de így tán jobb: írjátok a táblára és diktálta:

„Virág valék; virágomra vonult vad vihar veszéyle.“

Virágos virágom vesztét Virág-Védisten viselje.“

Unisono „vivát“ hangzott és virágos kedv derült az óra végeig.

Nem volt nap — hogy ne lőttünk volna valami újat, hol a latinban, hol a görög-magyar fordításában. Szerette a nyelveket, csak a németet nem.

Ugy tudtuk, hogy a szabadságharcban golyót kapott lábába s vár-rabságot is szenvedett. Ezért is, meg másért is, sokszor beszélünk az akkori katolai pateréről Thalsorról.

A kézenlapi paptanárs és szabadsághős egy perig sem élhetett jól a svarogeib Regiments Paterrel, — de minden órában szembe találkoztak,

anyjiának, s uéminemul rezignációval hajtogatták: „Elég kár, hogy az „Egy akol, egy pásztor“ jelszava mellett, nem az abban való egyesülésben, miben egyezünk, hanem az ellentétek kihelyezésében fáradozunk.“

A szentgyakorlat tehát sem pro, sem contra nem munus. Krisztusi szeretet alapján indul, módszere humanus. Célja igazi hitvallóvá tenni.

A szentgyakorlat első sorban katolikus tudatot és önérzetet nevelő módszer és mások meggyőződését provokáló magatartás nélkül. Kijegélt benne az egyén katolikus volta. Megtanít arra, hogy én nem csak Isten képmása, nemcsak állampolgár, de katolikus is vagyok. És az a szerencsés körülmény, hogy száz meg száz lélek együtt, egy helyen és egy időben ébred annak közös tudatára: letépi akarattól az álszeméremek azt a kénytelen-kelletlen zubbonyát, mely miatt katolicitását nyilván és mindenben és mindenütt be nem vallhatta. A szentgyakorlatok tudatosan átélt ember bátran, nagy lelki és akaratbeli készséggel, tündetőleg fog kalapot emelni körmenetekben, hajtja meg térdét csengetéskor oltár és templom előtt, keresztesel áll s a sirnál a Miatyánk mondásakor stb. Már pedig a néma tény is beszél, a példa mindig vonz, követők jóban sem maradhatnak el.

De a szentgyakorlat imádkozni és imádságra is tanít. Ha kedves a szem előtt a püspökálveges miák segédkezőinek együttes járása-kelése, térbajtása, ha szép az ifjuságnek szabályos, kellő hangyomatu közös imádkozása, mennyivel szebben hangzik ez meglett emberknél! Ez az ötnapos szokás évi megszokássá válik s a tanító, ki a gyerekekkel, a kántor, ki a néppel annyiszor imádkozik együtt, egyéni habitusát állandósítani fogja mindkettőben. Az elhadart imádkozás még embernek sem tetsző.

Imádságra is. A tanítószag e pontnál kivétel, hiszen legtöbbször katecheta-helyettes is. Legyünk őszinték. Hányan voltak a szentgyakorlatok előtt s vannak ezek nélkül más magukat nagy katolikusoknak valló férfiak, kik a Hiszekegy, az egyház 5, az Ur 10 parancsait, — melyeknek nem tudása esetén az első osztályos gyerek szekundát kap, — még hibásan sem tudnák elmondani! És ez természetes va-

sem tudá visszazerezni. Kiszállott Aradon s felkeresett egy vén barát kísérőjevel.

Öcsémekkel együtt nagy gaudiummal fogadtunk, vendégeltük és tisztességesen elláttuk utaválóval stb.

Aradon léte alatt — elismételtük, átélvettük summáron összes verseit, ritikusait. Eszébe juttattam, mit régen, — őra vége előtt sokszor elmondott, a Kisfaludi kesergőjéből.

Napok jönnek, napok mennek
De bűm csak nem távozik;
És az órák elreppennek.
De sorsom nem változik . . .

Erdők mezők felvidulnak,
Csillagzatok megtfordulnak,
A szerencse forgandó!
Csak inségem állandó!

— Mond el fiam latinul?

— Nem tudom már fötisztelendő atyám uram. Elmondá és újra elfeledtem.

Hogy is van csak? Ki tudja megmondani?

A ki tudja és közölni szives lesz, — kapjon harminc koronát. Kiltűzöm ezen kis összeget.

Kérem a tk. szerkesztőséget vegye át s sziveskedjék pályázatot hirdetni a latin fordításra. A pályázat feltételeit, bíráló bizottságot, határidőt, szóval a mi szükséges, szabja meg a szerkesztőség. A fő, hogy a „Közművelődés“ hozza majdan a fordítást, a mely természetesen rim nélküli és teljesen szabad szárnyalású lehet —

Évek hosszn sora után, a hetvenes évek derekán láttam Gábor Jánost utójára Aradon. Pestről jött, hol vesztett szemvilágát a klinika

lami azoknál, kiknél a vallásos kötelem végzése gyér templomlátogatásban nyilvánul pusztán. Már pedig nemcsak tévedni, de feledni is emberi dolog. Továbbá mihelyt leszakadtunk a középiskola emlíről, az istenes tudományok köréből csak annyi ismeretet vittünk magunkkal az életbe, mennyi addigi szorgalmunkból teltett. És ez is milyen volt! A káté, a dogma, a morális tanát elmagyarázták anélkül, hogy előismeret híján érthették, megtanultuk, anélkül, hogy marandó tudásként meggrögződhett volna emlékeztünk talajában. E tárgyak osztálybeli beosztása ma sem változott. Képtelenség tehát fejlettebb fakultás intelligenciá nélkül ezeket a szigoruan meghatározott teóriákat kellőképen asszimilálni. A kenyéradó pályáo működök közül pedig rendszerint csak a pap foglalkozik theologiai olvasmányokkal.

A kultuszminiszter már évekkkel ezelőtt belátta szükségét a középiskolai studiumok ismétlő kurzusának. Mennyivel szükségesebb, életbevágóbb ez az ismétlés azoknál, kiknek a tanítás, a nevelés mellett az intézetek katolikus jellegénél fogva az egyházi érdekek papbizalmu támogatóinak kell lenniük tetteben, szóban egyaránt!

A szentgyakorlat is részben ily nyári tanfolyam, melyen vallásunk ágazatos elvei, a keresztény erkölcsstan legfontosabb tételei bibliai közvetlenséggel, szentírásbeli hagyományidézetek s tekintélyi érvek kapcsán, a szabad természetből ellesett találó hasonlatokkal és bűnös társadalmi életünkbel merített példák alapján állítatnak elénk; az ehomályosult gyermekkori képzetek lassankint feljűlnak; a sejtelem valósággá lesz; a száraz, könnyvből megtanult mástélsor rideg mottója elevenedni látszik, lüktet, életre kap annak a 14 beszéd-sorozatnak keretében s lelkiismeretünk előtt lebeg szent vallásunk a maga kalleologikus gyönyörűségében!

Itt s csak itt tanuljuk s értjük meg igazán annak az egyszerű, de mély tudásu paternek meggyőző ékeesszólásából, hogy mi is a mi vallásunk fönsége, igazsága, lényege, miért terjedt az egész világon! Itt merítetünk szeretetet az ifjuság neveléséhez, bőséges anyagot a tölünk kiindult s ma már széles e házában tartatni szokott vallásos esték tárgyaéhoz,

itt álljunk magunkra az érveknek azt az erős vértjét, mely megvéd a támadások ellen s igazunk védelmére hárít!

A rózsafüzérről szinte megfeledeztem. Mint deák — püdet me fateri — fogatni sem tudtam; az első szentgyakorlaton kisé „terhes”-nek tesszék az 5 tized; ám a délutánokint közösen végzett keresztútja olyannyira megkönnyítette az én terhetem, hogy ma már kétszer sem elég. Azóta, mint Brevarium civile, állandó talismánom s ha útam akár a Csekend serpentinjein, akár a Nagyerdő Istennalkotta sétakertjén vezet keresztül, ösztönszerű kétség fog el annak többszöri elmondására. Ab uno disce omnes.

De van a szentgyakorlatnak egy gyakorlata tilag kipróbált haszna is. Öt napon át mindenki meghatározott időpontok szerint végzi az előírt teendőket; ez az öt nap a legjobb bevezetés a következő tanévhez. Már eleve határozott és tudatos módon programhoz szoktat testet, lelket egyaránt.

Végül van két pün desideriumom. Délutánokint csak egy beszéd legyen s ez is nem ebéd után, hanem 5 órákor. Számolni kell ugyanis a nyári meleggel (július közepe); ez a meleg és a kora délután lankasztják a testet, kevésbé fogékony az elme. Bizonyos idegesség vezet erőt az egészen, a mi arra a balhiedelmre adhat okot, hogy nincs talán kellő érdeklődés a beszéd iránt. Korántsem. A diák órákon át tegyelmezve van az ülésben. Ezt a tanítóságtól nem kívánhatni, hiszen épen hivatásánál fogva tartozik folyton a gyerekek közt mozogni, a figyelem és fegyelm fenntartása végett. Ha így telt az év folyamán, bajos dolog ám zajlalan ülést várni kora délután, mikor a meleg lankasztó erejének egyedül ellenszere csak a mozgás lehet.

Végül szeretném legalább egy beszédben fejtegetni hallani ezt a két aktuális kérdést: a szeretet a gyermeknevelés igazi alapja és minden áll a fegyelmezés humánus keresztülvitele?

* * *

Függönytelen ablakon át napsugár a költöm. Ötödnapra hajnalodik, ünnepre ébredek. Üdöb a lég, tisztább a táj szintje. A zárda tekintélyes kertje dúsan ragyog az Élet gyönyögtől. Előtem a „Megváltó”-nak bőlombú fákka borított Ujja; szelideu tűz már az Igazság napja. Úgy érzem, hogy lelkem elhagyta hét-köznapos kötötését. Megiszult földi alakjától.

És zagnak a harangok és zendül újra áhíthatos ének az áldozandók ajkán... kiki zálogát veszi Jézus örök szeretetének... s leborulva dicséri az Istent!...

Aztán búcsúszószóval van a kegyelmes főpásztornál, ki öt napig testi-lelkijavakban gondos Atyánk volt. A főpásztor „Töle” telhetőleg vizsgálja nem egynek jó kívánatát. S aztán az egész, mint egy meglepett tábor derült mosolyos arccal, könnyebbült lélekkel siet édes övéi közé...

Tisztelettel hajtom meg elismerésem lobogóját a kántortanító urak előtt! A 150—200-nak szinte fele jár a férfikor delelőjén már; mégis ott van év-év után testileg és anyagilag áldozni kész szívvel. Testileg, mert elhagyja megszokott kényelmét; anyagilag, mert útja költségeit csak a jó Isten fizeti vissza. Ott hagyja, — pedig jobbára kepeből él, — gazdátlanul kicsiny gazdaságát, szorgos munká idején s vaj’ ki tudja, hogy — míg a lelki javai után tárad — nyári vihar nem teszi tönkre az esztendő egyetlen reményét?! Hátha még onnan kapnák fizetésüket, hová el nem ér a jég, tűz, víz pusztító keze: az adóhivatalból? Hányan vennének részt Mária kö.ös kultuszában!?

A jó muzulmán legalább egyszer meglátogatja Mohamed mekkai sírját. A boldogságos

Szűz a Megváltás anyja: mi katolikusok vagyunk, Somlyó nincsen Azzsában. Tehát... Uraim!... a viszontlátásra.

E. A.

Az erdélyi románok uniója.

(Folytatás.)

A jezsuiták figyelmet sem kerültek ki. Pater Paulus Ladislaus Baranyi 13 évig volt gyulafehérvári plebánus s itt volt alkalma megismerni Theophilus püspököt és tanulmányozni az egyházi viszonyokat. Úgy alálta, hogy a katolikus törekvéseknek kitűnő talaja van a románok között. Ő volt tulajdonképpen az unió megindítója. Felsőbb helyről sem kesett a beavatkozás. I. Lipót 1692-iki kéziratában azokat a görög keleti papokat, kik a katolikus egyházzal egyesülnek, a latin szertartásúakkal egyenrangusoknak jelenti ki. Ez a diploma első sorban a ruténeknek szólott, kiknek körében az uniónak sok híve volt, ok ugyanis nagyon sokat szenvedtek a protestánsoktól, főként Lorántffy Zsuzsánna idejében, ki egész egyházi vagyonukat szekularizálta.

Bod Péter „Brevis historia Valachorum” című művében azt állítja, hogy az unió feltételei a következők lettek volna: 1) Ismerjék el a pápát az egyetemes egyház fejének. 2) A hívek csak egy szin alatt járuljanak a szent áldozáshoz. 3) A papokra nézve tételessé kötelezővé a cölibátus. 4) A bűjtre nézve a latin egyház szokása legyen irányadó. Világos dolog, hogy az első pont kivételével a többi három nem képezte az unió feltételét. A két szin alatti áldozást az egyház csak célszerűségi szempontból tiltotta meg, de indokolt kivánság telmerültevel megengedi annak az elismerés mellett, hogy elégséges az egy szin alatti áldozás is. A papi nőtlenség meg a böjt pusztán fegyelmi kérdés. Nős papok voltak, vannak a valószínűleg ezután is lesznek az egyházban. Az pedig, hogy valaki szerden böjtöljön-e vagy szombaton, legteljebb az egyöntetőség szempontjából bír jelentőséggel. Ezek tehát nem lehettek az unió feltételei s tényleg nem is voltak, amint azt alábbi látni fogjuk.

Theophilus püspök 1697-ben zsinatot hívott össze Gyulafehérvárra. Az összegyűlt papok előtt beszédet mondott s kifejtette abban, hogy a románoknak vallási téren mennyit kellett szenvedniök a reformátusoktól, kik még szertartásaikba is belekegyedtek. Brankovici Sava püspökkel nagyon kegyetlenül bántak. A nép is el van nyomva; súlyos az adó és a jobbágyi szolgáltatás. Ezekkel szemben esetelte az unió előnyeit, mely őket a római katolikusokkal egyenlő jogoknak teszi. — A zsinat először is kikötötte, hogy sem a szertartásokban sem a kormányzati szerkezetben változás ne történjék: a julianus-naptár maradjon meg; a görög hit ne legyen többé tút vallás. Ezek után pedig elfogadták az unió feltételeit, melynek négy főcsoportba oszthatók: I. Dogmatikai tételek. 1) A pápa az egyetemes egyház feje. 2) A kenyér szine alatt áldozás elégséges. 3) Van tisztító hely. 4) Spiritus Sanctus ex Patre Filioque procedit: az Atyától és a Fiótól származik. II. A papoknak és az egyházi férfiaknak ugyanazon kiváltságaik legyenek, mint a római katolikusoknak. III. A románok közül is nevezzenek ki hivatalnokokat. Fiúk élvezzenek alapítványokat és ösztöndíjakat. IV. A püspöknek legyen elégséges jövedelme s birjon azal a joggal, hogy a papokat ő nevezhesse ki. — Az unió ezen feltételeit azután aláírta Theophilus püspök és 12 esperes.

A dolog nem maradt titokban. Theodosius Ungrovalachiának püspöke kikelt az unió ellen. Az erdélyi rendek is, a szászokkal egyetérte,

mindent elkövettek, hogy ne jöbessen létre. De sikert nem értek el, mert az országot ekkor már Bécsből igazgatták s a hatalom a csásári generális kezében volt.

Még ugyancsak az évben, 1697-ben meghalt Theophilus, állítólag mérég által. A püspöki szék betöltése sok nehézségbe ütközött. A reformátusok olyan embert kerestek, ki hajlandó legyen letenni a szokásos hűségi esküt. Találtak is végre egy fiatal embert, Athanasiuszt, ki a gyulafehérvári iskolában tanult. A bucaresti metropolita azonban nem akarta felszentelni s némelyek erre csak szimonia utján birták volna rá. Így is terjedelmes utastást fogadtattak el vele, ünnepélyes eskü terhe alatt. Mindenesetre különös már az a körülmény is, hogy Athanasiusz, mit sem törődve Theophilus szerződésével, a görög keleti metropolitól kéri felszentelését. Székének elfoglalása előtt szükség volt azonban arra is, hogy székében Bécsből megerősítsék, nehogy úgy bánjanak el vele mint Brancovic-Savával, egyik elődjével. Ezt azonban csak azon feltétel mellett remélhette, ha elődje példáját követve, elfogadja a katolikus egyházzal való uniót.

Kolonics Bécsből, 1698 jun. 2-án enciklikát bocsát ki, rajzolja ebben az unió előnyeit, s a katolikusokkal egyesülő románoknak a pápa nevében is, mindenféle kedvezményeket ígér. Viszont megfenyeget mindenkit, aki az unió előlébe akadályokat merne göröföteni. Ennek hatása alatt 1698-ban Athanasiusz zsinatot hív össze Gyulafehérvárra. A zsinat tárgyalásait sokféle képen adján elő, de pozitív, ismeretes adatunk erre nézve nincsenek. Annyi tény, hogy elfogadják az uniót és felterjesztik Bécsbe. A püspök pedig külön is kérte Kolonicsot, járjon közbe, hogy kapjanak szabadságokat és védjék meg őket a többi felekezettekkel szemben.

(Folyt. köv.)

H I R E K.

— **Püspök urunk** tegnap június 27-én, az esti vonattal Bpestre utazott, hol jun. 30-án a katolikus átdolgozására kiküldött kisebb szakszövetség ülésén, jul. 1-én pedig a Mária Kongregációk elnökeinek országos értekezletén fog elnökölni. Julius másodikára visszaérkezik szék helyére.

— **Püspök urunk vendégei** voltak f. hó 25-én Mihályi Viktor balázsfalvi gör. kath. érsek, aki ezeltől 27 évvel volt még Fogarassy püspök latogatózására városunkban és Hosszú László dr., lugosi g. kath. püspök. A két főpap négyes fogaton jött Balázsfalváról s szakadó eső közepette érkezett városunk határára, hol a papszékessel elfoglalt püspök urunk helyett Molnár János prelatus, orsz. képviselő, Tamási Aron oldalkanonok, továbbá Novák Ferenc kir. tanácsos, polgármester, Roska József rendőrkapitány és Bálint Ferenc püspöki erdőmester fogadták az illusztris vendégeket. Molnár J. prelatus szívélyesen üdvözölte őket püspökünk nevében, majd a város részéről Novák polgármester. Ezután megindult a menet s folytonos eső és a székesegyház összes harangjainak zugása közt vonult fel a várba, a püspöki aulába, melynek lépcsőházában az érkezőket udvari papjaitól s tanulóktól seregétől körülvevő püspökünk üdvözölte. Feltizenkét órákor mindkét vendég főpapnál tiszteletgel a székeskáptalan és a központi papság Fábian Sándor nagyprepost vezetésével. Délután egy órákor a vendégek tiszteletére kedélyes hangulatu díszbéd volt, melyen részt vett a káptalan, Molnár J. prelatus, a központi papság nagyrész, Luka László gör. kath. lelkész, P. Lólok lazarista atya, Korbulj Ignác táblalbró, Novák F. polgármester, Avéd János gy. igazgató, Roska József rendőr-

tökcapitány. Ebéd közben püspök urunk szívesen és lelkesen köszöntötte fel főpapi vendégeit kívánva munkájukra az egyház és haza érdekében bő áldást. Az ősz éresek nyomban vála-zolt, éltetve ő méltóságát, mint páratlan lelki apostolt, aki biveinek üdvéért és a haza boldogságá-
ra annyi áldozatot hoz.

Az ebéd végeztével, négy óraker a vendégek ugyancsak kocsin visszautaztak Balászfal-vára. Az idő ekkor sem kedvezett, mert az eső még bővebben hullott, mint megérkezésükkor, mindazonáltal most már püspök urunk is elki-sértte őket egészen Borbánd község határáig. Ez a főpapi szívélyes találkozás s az ezen al-kalommal felhangzott kölcsönös nyilatkozatok ékeesszólóan bizonyítják, hogy a vallás és nem-zetiség különbsége ellenére is, mennyire egy-azon közös cél lebeg előttük: a vallásos szel-lem megerősítése, a haza boldogságának előmoz-dítása.

— **Személyzetiek.** Molnár János pre-látus, országgy. képviselő, aki üdülé- végett hosszabb időn át tartózkodott városunkban, mint püspök urunk kedves vendége, a tegnap dél-előtti gyorsvonattal Bpestre utazott. Péter Lajos csik-delnei plebánus szentszéki tanácsosa névez-tetett ki.

— **Lónhart Ferenc** boldogult erdélyi püspök halálának ma van hatodik évfordulója. Leiki üdvéért tegnap tartotta püspök urunk a rekviemet a székesegyházban. A gyászmisén részt vett a káptalan, a központi papság, a taná-ri kar, s a tanuló ifjúságnak még itt tartó-zkódó része.

— **A gyfélévai főgimnázium** hálsadó Te Deum után ma tartotta évszázó ünnepét az érdeklődő szülők nagy számauk jelenlétében. A jutalmak kiosztása élelnek örömet keltett a szerencsés műsziatiakban, de a bizonyítványokat — a dolog természeténél fogva — már egyes érzelmekek fogadták. Pedig az idei aratás, amint futólág az Értesítőtől láthatok, nagyon is jónak mondható.

— **Közművelődés pályázata.** Rejöd József ur, gyuletehérvári ügyvéd, lapunk mai tárcájának szerzője, miként a tárcában is meg-olvasható harmadik jutalmat tűzött ki annak számára, a ki a tárcában közölt Kista-lady S. féle verssorokat legalkalmasabban latinra fordítja. A feltételek megszabását a nagylelkű mecenás szerkesztőségünkre bízta. Hát mi nem sok feltételt jelölünk meg, csak a legfőbbet, hogy mentől több fordítás és mentől sikerül- tebbek érkezzenek be. A határidő — a nyári szünetre való tekintettel — *szepember elsője*. Bíráokról annak idején a szerkesztőség fog gondoskodni. Rejöd József ügyvéd úr pedig, aki a dolgozó társasáknak eddig nem ismert fajtája, mert munkájáért nem kér díjazást, hanem még maga hoz áldozatot, fogadja e helyen is hálás köszönetünket.

— **Papszentelések.** Mint a múlt szá-munkban jelezttük, a papszentelések folyó hó 24, 25- és 26-án voltak a székesegyházban. A szertartások mind a három nap reggel hét óra-
kor kezdődtek és csaknem mindenütt két órát vettek igénybe. Felszenteltettek: *Bálint Péter, Hobod Árpád, Gábossy Dénes, Kovács András, Korbuly Ignác, László Domokos, Erős József, Márton Endre, Petri (szép) József, Si-mon Sándor és Szabó János* vezetti teológusok.

— **„Szent Antal kenyere”** című hí-rlünkben, lapunk 24. számában egy kolozsvári eredeti tudósítás alapján hírt adtuk, hogy Za-lányi Ida a szent Antal perselyét kezelő bizott-ság elnöknője állásáról lemondott s kilépett a bizottságból br. József József is. E száraz adat-hoz mi azt az észrevételt fűztük, hogy a haza-nem valami egyenletlenkedés támadt a bizott-ságban, ami a szép és nemes ügynek érezhető hátrányára lehet. Erre vonatkozólag *Bogdányfi*

Mihály ur, aki az említett bizottságnak szintén tagja, helyreigazítást küld, melyben a többek között ezeket írja: „Nem igaz a cikkirő azon állíása, hogy br. József József és Zalányi Ida urbólgyek egyidejűleg és ugyanazon okból távoztak volna.” (A tudósítás sem az *egyidejűségről*, sem az *azonos okról* nem szól, tehát cáfolni felesleges. Szerk.) Majd adatokkal igazolja B. ur, hogy br. József József március hó 28-án, Zalányi Ida pedig május 12-én lépett ki, „s mivel a bizottságban a legösszhangzóbb egyet-értés uralkodik, ennél fogva a dolog valamiké-ppen rendbehozásának szüksége önmagától ele-szik.” Mi nagyon örvendünk, hogy feltevéstünk csak feltervés maradt s a bizottságban meg van az eredményes munkához szükséges egyetértés, mert így kell annak lenni!

— **A Magyar Szó.** Mindenki előtt ismeretes, hogy ez a galimatiás szemlemben csinált újság nem csánál lelkiismeret abból, hogy igaz-ságot írjon. Sőt ellenkezőleg állandóan azon fá-radozik, hogy közelítőknek kiváló kath. fér-fiait hazug alapra támaszkodva a legezemer-metlenebből megrágalmazza. Neki a rágalom olyan szükséges az életbe, mint az embernek az okszigén. Főmrdvényei és rágalmat ellen annyira nem lehet biztos sem kath. intézmény, sem kath. közéleti és egyházi férfiú, mint a Balkánon utazó élete a banditától. Rágalmait különös szeretettel szórja az erdélyi püspök el-len. Van is oka rá. Az erdélyi püspök apos-toli munkálkodásával arra törekedik, hogy meg-tisztítván és megnevesítvén a sziveket, megtisz-títsa és megnevesítse a közérzületet és köze-letet. Ilyen megtisztult közérzületű társadalom pedig nem veszi be a szennyes maszlago-
kat, melyeket a M. Sz. uton-utfélen szór olva-sóinak elbódítására — tehát joggal féltethi éle-tét a *tisztaságtól*.

Legújabbban jun. 23. számában „A hazafias *Majláth* püspök” címmel foglalkozik az erdélyi püspökkel, aki miként lapunk múlt számában megolvasható, bérnálni járt *Szászsebesen*. E bér-nautról a nagyszében „S. D. T.” szász újság több dologban téves tudósítást hozott, a M. Sz. pedig kapva kapott a tévedésértételen, hogy aztán a téves feltevéből kihozhassa a maga té-
ves és hazug következtetését is. Így pl. nem igaz az, hogy *Konrád* polgármester csupán né-met nyelven üdvözölte a püspököt (de ha így is lett volna — ennek talán nem a püspök le-het az oka!) hanem igenis *magyar nyelven* csak beszéde vége felé *kért engedelmet*, hogy a jelen levő német ajkúak kedvéért, egy pár né-met szót is mondhason. Az erdélyi püspök azonban teljesen *magyar választ* mondott.

Az azonban igaz, hogy másnap az ünnepi lakomán senki sem mondott felköszöntőt, csak a püspök, de az már megint szemcszedett ha-zugság, hogy *nemettl* üritette polharát, „Mülbach felekezeteinek és nemzetiségének egyetértésére”, mert az egész felköszöntő magyarul hangzott, következőleg *Szászsebes* német nevé (Mülbach) ki sem ejtette. Eppen ilyen, az említett szász újság tudósítójának nemzetiségi agyában szüle-tett, de a Magyar Szótól átvett és patenti-rozott hazugság az is, hogy az erdélyi püspök, a jelenlevő nagyszébeni prépost plebánossal koccintva, így szólott volna: „A nagyszébeni lelkész urral én mindig *nemettl* szoktam be-szélgni.”

Ime ezen hármas hazugságból vonja le a M. Sz. gyűlölségtől tajtékozó következtetését, amely természetesen, csak még nagyobb ha-zugság lehet az előbbieknél. „Felekezeti türelme-lenségéről közismert” „klerikális lelkű” (Ne busuljon a M. Sz! Ezután kálmánista és szabad-kömvés lelkű lesz! Jó lesz?) „hazafiatlan fő-pap” „fekete lelkű” „germanizáló” diszitó jel-zőkkel tiszteli meg azt a főpapot, akit bérnálni körútjában valamennyi vallásfelekezetenek a pap-jai a legnagyobb csodálattal üdvözöltek, mert látták tetteit, hallották szavait, melyek minde-

nütt a békét, a keresztény szeretetet, az igazi *vallásosság* felépítését, a haza javának előmozdí-tását celozták.

Mi ezek után csak azon csodálkozunk, hogy prótestáns atyánkfiai, akik szeretik magukról minduntalan bangoztatni, hogy ők „türelmesek”, hogy ők „felvilágosodottak”, hogyan merik szellemi táplálékukat olyan ujságból, amely minden egyes számában vét a türelmes keresztény szeretet ellen, amely minden egyes szá-mában kimutatja, hogy szellemi szegény-ség-ben hazugságokkal és rágalmakkal kénytelen olvasóit traktálni, amely minden egyes szá-mában vét a magyar sajtó tisztessége ellen. A szem-etet az okos ember nem veszi be a házába, hanem kidobja a házából!

— **A gyulafehérvári székeltyűsa-ság** e hó 18-án tartotta meg a nyári szün-t előtti első összejövetelét ezuttal számos tag je-lenlétében. Avéd Jákó ügyvezető alelnök az alapszabályok értelmében tisztújítást indítványoz annál is inkább, minthogy ő nagy elfoglaltsága miatt a inkább ügyei eredményesen nem ve-zetheti. Fejér Gerő dr. indítványára a tisztuji-tást szeptemberre halasztják. Kimondja az érte-kezlet, hogy a K ö z m ü v e l ő d é s t a maros-vásárhelyi, központi testvéregyleület számára megrendeli, hogy így elevebb kapcsolatot tarti-hasson fenn. Ezután Baló Lázár törzséki bíró tartott alapos és szép felolvasást a székeltyű ba-jokról (közlelebről közölni fogjuk lapunkban), mire a társaság elhatározta, hogy a felolvasást könyomatja s az abban foglaltak alapján javaslatot dolgoz ki s ezt megküldi a testvértársaságoknak.

— **Lelkigyakorlatok.** Felszentelő papnövendékeinknek a lelkigyakorlatok három napon át P. *Lo'ok* József országoson ismert la-zarista atyánk tartotta.

— **Sz. Szív ünnepe Maro-Ujvári.** Páldás buzgósággal ülték meg Jézus legszentebb Szívének ünnepét jun. 21-én a marosújvári hívek. Magdó Mihály plebánus hetekkel előbb fölhitva figyelmükre a kegyelem napjára s buzditotta őket, hogy minél többen tisztítsák meg lelküket e napon, mert főképp a mai közönyös világban szükséges, hogy a keresztény kath. ember minél gyokrabban tegyen tanbizonyoságot benső válá-ság meggyőződéséről. Buzgalmát bő gyttmölcsök-
kel áldotta meg az Isten, mert mintegy hetvenen járultak az nap a töredelem széntségében meg-tisztulva az Otáriszentséghez. Az ünnepélyes sz-t. misét valamint az egyházi beszédet is Rass Károly, főgymn. tanár tartotta.

— **Sedán és Segesvár.** Hogy e kettő mi lenni ösze? Isten tudja. Lehet ugyan annyi hasonlatosság, mint a lánchíd és gyufaskatulya között. De tényekentény, hogy városunk f. hó 23-án este, mint a sedani csata évforduló vigiliáján — tisztújítákkal, mozaikárgyuvval, dörrenéssel és bengá-liai tüzzel ünnepelte Sedán évfordulóját. A hősök iránti emlék és tisztelet felelevenítése szép és üd-vés eszelekedet; de hogy Magyarországon német dícsőséget és hősokeket ünnepelnek, a magyar hazafiaknak pedig még fagyügygygát se gyuj-tanak — mégis csak furcsa! Profetikus tehet-ségem pedig e tényben sokat lát: lehet, hogy ez kezdete azon mozgalomnak, mely céltül tűzte ki, hogy a jövő évi márc. 15-én, jul. 31-én és aug. 20-án hasonló ünnepéggel, ha nem nagyobb adóz a magyar hazafiságnak. Erre ugyan egy, az oláh el. iskolába járó gyermek azt mondta: „no csak lesse”, de én erősen hiszem, ha nem is bizon!!!

— **Prímicia.** Új papjaink közül egyik, *Kovács András* a tegnap csendben mély áhita-tossággal első szent mise áldozót mutatta be az Urnak — a papnevelő intézet kápolnájában. Maruaktora Soóthy Gyula lelkiúgvagató volt. A többi primíciai jul. 2-án és az ezt követő vasárnapon lesznek a legtöbb helyen.

— **Az irgalmas rendű** nővérek gyulafehérvári elemei és polgári leányiskolája majdnem egy hétet át tartó vizsgálata után jun. 25-én d. n. nagyszerű ünneppel zárta be a tanévét. Úgy az egyes osztályok vizsgálatai, a kiállított kézmunkák, valamint a záróünnep tiszteletlen pontból (ének, zene, szavaltó) álló műsora meggyőzték a jelenlévő szülöket s az érdeklődőket arról, hogy a szelid lelkű nővérek valóban óriási munkát fordítanak a leánykák minden irányú oktatására s bántulatos türelmet nevelésükre. Van is jó híre az intézetnek, mert nem csak a környékről, hanem messze vidékekről hozzák be a szülők gyermekeiket bennlakóknak s a városról valláskülönbség nélkül járnak be az iskolába, sőt pl. zsidó leánykák aránylag többségben vannak. Az ilyen szülők felvilágosíthatnak budapesti bűnsorsaik közül azokat, kik lapjainkban folytonosan a kath. férfi és női szerzetesrendeket mocakolják s képtelen mesékkel iparkodnak lerontani jó hírüket, hogy bizony azok a szerzetesek és szerzetesnők önfeláldozó munkássága nem galád gáncra, hanem a legnagyobb elismerésre méltó.

— **Zászló szentelés.** Az Oláh-Toplicai Oltáregyhelyt jun. 29-én zászló szentelési ünnepélyt tart, mely alkalommal paduai szent-Antal sikertült kivételű új szobra is nagy ünnepek között meg fog áldatni.

— **Új esztár a székesegyházban.** Székesegyházunk berendezése a napokban egy gyönyörű új csillárral gazdagodott. A csillár körte alakú 200 Kgr. súlyú 56 drb. gyertya tartóval, 280 cm magas és 150 cm széles. Az egész munka tiszta kovacsolt vasból van készítve góth stílusban, mely nagyszerűen alkalmazkodik a székesegyház stíljához és valóságos remeke a kovács ipar sikertült termékeinek. Értéke körülbelül a szakértők véleménye szerint, ide számítva a fényes és dús aranyozást mintegy 1300—1500 korona között forog. Készítője: Fuchs Ödön es. és kir. tegyvermester a gyulafehérvári 2-ik számú vartúrterv zászlóaljban — kit ebbeli munkák készítésére az érdekeltek figyelmébe — a legnagyobb készséggel ajánljuk.

— **Villámcsapások.** Az elmúlt hét zivataros napjai megkivánták az áldozataikat mindenfelé. A villám, a hól a zivatar elvonult, sok helyt becsapott, úgy hogy a napi lapok és tudósításai telve vannak a villámcsapások áldozataival. Egész telefon, távirat, sodronyvezetékeket tett tönkre és falvakat borított lángokba. Városunk szerkesztésében Strázsán az iskolát és egy kereskedést hmvasztott el. Ditró Hódoson Bor a Jánosnét sajátta agyon.

— **Lapunk** mai számához mellékelten veszik olvasónk Buzarovits Gusztáv jó hírnevű, esztérgomi, kath. könyvkiadónak népiszkolai tankönyvekről és tanszerekről való megjegyzését. A mellékletet különösen a tanító uraknak, az egyháztanácsosoknak ajánljuk szíves figyelmébe.

— **Alsó-Porumbák** az államkincstár már az 1742. évben letette alapját egy román. kath. plebániának, mert a fogarasi állami ménesuralomnak három igen tekintélyes birtokteste számos alkalmazottjával éppen Alsó-Porumbák határában és szomszédságában terjed ki. A templom szükségessége most annál fokozottabb mértékben érvényesült, mivel a kincstár a mondott birtoktesteket házi kezelés alá vette.

Fogarasi megye e járásában az oláhok nagy száma közepette a plebániához batszázt román. kath. hívő lelki érdeke fűződik, ezért a román. kath. plebánia a valóságoson kívül hivatva van a nemzeti érdeket ápolni és fejleszteni.

Az 1811. évben épült templom oltárát majdnem száz év alatt az idő vastoga annyira megviselte, hogy magasztos hivatásának többé méltólag meg nem felelt és az átátoskodó hívőkre éppen nem gyakorolt fölemelő hatást. Az oltár a kereszt felmagasztalásának örök becsületét és mély titkát tárja szemünk elé; ugyancsak a kereszt felmagasztalására van felszentelve a templom is.

Egy új oltár beszerzését a magas kegyvaságon kívül lehetővé tették a porumbákai plebániához tartozó szegény hívek és más külföldi jótévk. Érdeklődésükért és nagylelkűségükért fogadják a nyilvánosság színe előtt is mély tiszteletünk mellett örökös hála köszönetünket. Különösen teklezővel hálaival tartozunk báró Huszár Károlyné Ó Moltóságának, ki mint az erdélyi oltáregyhelyek díszelőke, valóságos apostoli buzgósággal törekedett az új oltár létrehozását elemozdítani.

Az új oltárra következő kegyes adományok folytak be: a magas kincstártól, mint kegy pénz 400 kor., W. . . . . bóróné 320 kor., egy 1902 évi május hóban Porumbákban tartott barátságos összejövetel alkalmából 67 kor. 21 fillér, gróf Szapary Béláné 30 kor., báró Huszár Károlyné 20 kor., gróf Nemes Vincéné 30 kor., N. N. 30 kor., N. N. 25 kor., Fülöp Anna 10 kor., Fülöp Juliánna 5 kor., Enezmann Edéné 60 fill., Berevay Juliánna 1 kor., Koller Gusztáv 2 kor., Werner Lajos 1 kor., Heitz Vilmos 1 kor., Kalmár Mihály 60 fill., Seiler György 60 fill., Csaperara Mihály 1 kor., Haldreich István 1 kor., Ferencz Lőrinc 1 kor., Imre Dénes 1 kor., Bartha Albert 2 kor., Mohovits Frigyes 1 kor., Giródi Jakab 3 kor. 60 fill., Salfetter János 60 fill., Graf Ferenc 1 kor., Walter Károly 3 kor., Gaschler Ferenc 1 kor., Libisch Ferenc 1 kor., Brendörfer Mihály 1 kor., Hübl Alajos 2 kor., Kaczbacher Károly 2 kor., Klngeicz Ferenc 1 kor., Maczenauer János 1 kor., 40 fill., öz. Besenczyné 4 kor., Pusok Károly 2 kor. 60 fill., Tajermayer Károly 20 fill., Gock Mátyás 3 kor. 20 fill. ifj. Maczenauer Ferenc 1 kor., Schnaprtel Max 5 kor., Salfetter Nándor 1 kor., Sehnar Ferenc 60 fill., Lovrits Antal 1 kor., Szóts József 1 kor., Madringer Antal 1 kor., Busnár János 1 kor., Gaschler András 1 kor., Weber Antal 1 kor., Öregbő Maczenauer Ferenc 4 kor., Alsó Porumbákai csendőrség 10 kor., Fogolyán Béla 20 kor., Faragó Mihály 1 kor., N. N. 2 kor., Hunyadi János 8 kor., Krammer Lukács 10 kor., mezőmadarasi Fodor Ida 6 kor. 20 fill., Nyilas József 2 kor., Henczel A urelia 20 k., Kebelel J. 2 k., Boér J. 2 k., Wolf Ferenc 2 kor., Wolf György 1 kor., Konrád Luiza 1 kor., Kegel Ferenc 2 kor., Konrád János 2 kor., König Péter 30 fill., Bálint Anna 20 fill., Mendel Ferenc 2 kor., Gaschler József 2 kor., Szilka Eliza 2 kor., Grits Ferenc 1 kor., Taiermayer György 3 kor., gróf Pálffy Istváné 10 korona, Szabó Péterné 2 kor., Schvák Károlyné 2 kor., Appl Károlyné 1 kor., Schatzmann Jónásné 50 fill., Frosgan N. 50 fill., Batlatigner N. 1 kor., Eisz Vilmosné 2 kor., Sutaris Eliza 1 korona, Janny Katalin 1 kor., Selumaecher Eliza 50 fill., Janner Eliza 2 kor., Börner Luiza 50 fill., Pogány Albertné 2 kor., Rideli Róbertné 1 kor., Geiger Edéné 20 fill., Grant Anna 20 fill., Liebermann Lajosné 40 fill., N. N. 2 kor., N. N. 40 fill., N. N. 20 fill., N. N. 20 fill., N. N. 40 fill., Bodó Béla 60 fill., Sleissig Jakab 40 fill., Boeskor Ödön 2 kor., N. N. 20 fill., Daniel N. 1 kor., Paraszka Lajosné 60 fill., N. N. 40 fill., O. K. J. 20 fill., L. K. 1 kor., Cs. Ch. 20 fill., özvegy Budainé 1 kor., N. N. 10 fill., K. I. 40 fill. Összes bevétel: 1139 kor. 21 fill. Kiadás az új oltár szállítással együtt: 1084 kor. 80 fill., a templom kifosztásáért: 73 kor. 20 fill. Asztalos munkálatokért: 92 kor. 40 fill., kömives munkálatokért: 9 kor. 26 fill., kisebb kiadásokra 7 kor. 10 fill. összesen: 1266 kor. 76 fill.

Az új oltár benedekülése f. hó 21-én történt gyönyörű időben a hívek tömege jelenlétében, kik buzgósággal és lelkesedéssel, sereglettek össze a filiákról is templomunk ezen örömtünepére. Megelőzőleg többen gyóntak és szent mise alatt áldoztak. Az új oltár a hívek és szakértők osztatlan tetszésével és dicséretével találkozott. Alapeszméje a kereszt felmagasztalása. Az egész oltár góthikus stílusban épült s szelid kék színben.

Egyezőre, de impozáns a kifejezése oly

annyira, hogy az ember tőle alig bír megválni. Az oltárhoz megfelelőleg lön a templom is kifejezte.

Ez oltáron tüljön meg mindennap a véremlélti szent áldozat a hívő lelkekért, hazánkért, nemzetünkért s áldása áradjon a kegyes jótévkre is és családjukra.

A gondnokság.

— **Korond** fürdő egyike hazánk legajátosabb és legszebb helyen fekvő fürdőinek. A fürdő 534 méter magasságban a tenger színe felett a Székelyföldön, Udvarhelymegyében fekszik a regéyes korondi völgyben, minden oldalról erdőkoszorúzza hegyektől övezve, nagy kiterjedésű, lombos és feutyifákban bővelkedő gyönyörű virágos parkban. E szerencsés fekvésénél fogva Korond sóval telített, azonban dús levegője teljesen por- és szélmentes, miért is, mint klimatikus üdülőhely az első közt áll. A fürdő tulajdonosa Gáspár Gyula (M. Váarhelyt) mindent elkövet, hogy a gyönyörű hely teljesen megfeleljen a kor kívánalmainak. A közlekedés a lehető legkényelmesebb. Egyébiránt érdeklődő olvasóinkat utaljuk mai számunk hirdető rovatára.

EGYESÜLETI ÉLET.

Oltáregyesületi hírek.

Az oltáregyesületi lapot mutatvány gyanánt szétküldöttük egész egyházmegyénkben. Kérjük az oltáregyleti vezetők urakat, szíveskedjenek a júliusi szentségimádás alkalmával a híveknek ajánlani a az eredményről a központi igazgatónak (júliusi és augusztusi hónapokban a címe: *Asvány. Györmege.*) mielőbb értesíteni. Tudnunk kell pontosan, hányan vagyunk a nyomtatandó példányok miatt s a címszalagok nyomtatása miatt. Legkevesebb ötszáz előfizetével lehet megindulni. Kérünk minél több munkatársat is.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Irodalmi értesítés.* Mint az Ujfalusi (Tódor) József tanár úr által irt és a sajtó alól most kikerült Compendium Theologiae Moralis című munkának kiadója, van szerencsém az érdeklődőknek tudomására hozni, hogy nevezett munka alírótnál kapható; tülve 3 korona, félvászonkötésben 4 kor., erős félbörkötésben 5 korona. A postadíj a megrendelőt terheli. Papp György könyvnyomtató Gyulafehérvárt.

CSARNOK.

Urnappja.

— Emlék. —

Nyarba léptük ismét — alighogy elhangzottak a zengetes szép májusi átátoságok — immár leballajthatja utolsó kelyheit is az ártatlanság karcsú jelképe a fehér liliom.

Uralomra jutnak most már teljesen a virágok királynői a : rózsák . . .

Hajnál óta szedik a rózsalevelet apró kórósákká türtözött haju ifjú leánykák . . . körmenet lesz máma, a katolikus világ legszebb tünepén.

Nálunk is sátorot készítenek a legszélső ablak alatt. Cispélt, báronyot, selymet, szőnyeget, képeket, ezüst gyertyatartókat hordanak ki s leborítják tölgyfalombokkal az egészét.

Magam fonom a virágfüzéreket s mikor a fenőgalyak közé bíborpiros rózsákat kötök, lelkemben is egyre fonódnak egymás mellé a multak emlékei . . .

Gyermekkori Urnapokra emlékezem vissza, mikor még „Mamáska” a mi szőszke hajunkra

költözte a fehér rózsakoszorút és fehér fátol alatt remegő szívvel, mintba Jézuska apró menyasszonyai lettlünk volna, hintettük a Szentség előtt a milliónyi rózsalevelet . . .

Olykor nagyot dobbant kis ájtatos szivecskének, mikor „Gloria” után eldördültek az ágyúfűvészek — hirtelen keresztet vetettünk és háromszorannyi rózsalevelet [dobbantunk ki, pedig takarékoskodnunk kellett, hogy a plebániáig jusson . . .

Láthatatlan angyalszárnyak legyeztek — (vagy csak Mamácska szemei simogattak) — mert a tilrhetetlen hőségben egy csepp alkalmatlan melegünk sem volt; fehérszínű ruhácskáink egy porszem meg nem akadt, pedig minduntalan térdre borultunk és lelkesülte tekintünk ott csüggött a lelkipásztor magasán tartott kezei között ragyogó Szentségen — a melyen tisztán láttuk, mint lett kenyér és bor Jézus testéből és véréből . . .

„Szent vagy Uram — szent vagy.”
Egy-egy templomi szolozsma csendül át az emlékeken — és mosolygva fonom tovább a mostani Urnapi koszorút, mert az is eszembe jut, véletlenül, hogy egyszer a kis Arankának egy udvariatlan méhecske éppen a fitoskáját szúrta meg a nevezetes reggelen, mikor rózsalevelet segített szedni az apró kosárákba . . .

Lett erre bönkölés, sírás, kétségbeesés. Mamácska egy hideg kulcsot nyomott a fitoskára, de nem lohadt le — mind pirosabb lett és Arankának otthon kellett maradni az édes Mamával, csak az ablak zsani közti nézhette a többi testvérkéit, mert akkor is volt nálunk oltár a Mamácska ölelt kajaival magasra emelte a kis leányt, hogy láthaason mindent . . . Talán még szebb volt így magasról nézve. Az egész olyan volt mint egy menyország. Hullámozás zászlok — sok-sok apró fehér koszorú kis menyasszony eleven virágszönyegen lépdelenek és a tömjéntől fehér felhős levegőben szinte úszik a bíborbaldachin alatt arany csillag közepén Jézus szent szíve-elve — a Szentostyja.

Aztán csemetek a piros harangszoknyás minisztráns gyerekek — most már behunyjuk a szemünket, mert Mamácska is letérdel, jobb kezét szívére teszi: „És az ige testé lön” — jaj most lönni fognak, be jó, hogy nem látják, eldughatja kicsiny fejét a mamácska ruhája közé . . .

— Valjon a méhecske nem azért csipte meg? mert reggel azt mondotta jobb lenne ha csak akkor lövetve a plebános bácsi mikor már mindnyájan hazamentünk a miséről.

Még a komoly tata is kacagott ezen a rózsák a kertben éppen mind nevettek s bizonyosan megsúgták a méhikének — segíts ezen a kis gyáva lánykán . . .

Es a szófogadó méhecske nem szívta ingyen a rózsából a mézet, szót fogadott . . .

Minden Urnapok eszembe kellett, hogy jussan ez a hamis méhecske . . . Mert mind jobban feltettem a fitoskámát.

Nyolc, tíz év múlva, mikor már hosszú fehér ruhában és nem koszorúval, hanem lenge nyári kalapban, imakönyvvel keztlünkben haladtunk a kórmenetben mint serdlő leányok, valljuk be igazán, valjón lovya oldalt nem pillantottunk-e néha? Nem vittük-e észre, hogy hüségese tekintete követett ott „valakinek”? . . . Az az úr „Valakim” egy nagyon komoly, valóságos ér volt; mindig a lelki pásztor jobb keze, — jó barátja, — intézője.

Mindig a szentség mellett ment közvetlenül, buzgón énekelt a többiekkel és nem csoda, ha Mamácska szó nélkül kezébe tette lánykaja kezét annak idejé. — Ur napja táján történt az is . . .

Készen a koszorú, viszem a sátorhoz. Az én „Valakim” azóta egyházigondnok lett és gondos-

kodott róla, hogy bőven hordják a tölgyfaágakat; készülnek az oltárok mindenfelé . . .

A tültozzenekar is kivonul, napok óta tanulják az egyházi dallamokat.

A löporról sem szabad a gondnoknak elfelejtkeznie (Besztercéről hozta tegnap este — mert a puskaport nem mi találtuk fel).

Nagyon ügyes karmestere van a helyi tültozó zenekarnak, nélküle nem is történhetnék hogy az újonnan betanult szent dallamok teljes dicsőséggel harsogjanak bele a rózsaillesos forró levegőbe.

A tültozóegyesület alapítója és érdemes főparancsnoka — a főlsozlabíronk személyesen intézkedik a rendfentartásról.

Es hullámozik — vonul — halad előre az ábitatos tömeg a baldachin nyomában.

Az idegen vallástak önként sorakoznak a haladók után, mindenkit megkap közvetetlen megnyilatkozása a hitelt telt kebelnek. Csak zúgnak a harangok — csak száll a tömjén és az ima az Egek Urához:

Nyárba léptünk ismét. Aldd meg a mi vétésztünket Uram!

„Add meg a mi mindennapi kenyérünket . . .”
S áldd meg a mi emlékeinket Uram, mert vannak lelkek, akiknek az emlék az ő mindennapi kenyérük . . .

Dr. Bognio Béláné.

Pályázatok.

— Dobó község alsó részében újon szervezett önálló róm. kath. tanítói állásra folyó év július 20 határidővel pályázatot hirdetek. Jövedelme: a) 5 százalék iskolai pótdobóól 70 kor. b) tandíjból átlag 44 korona: c) államszegélyből 686 kor. és arra jogosultnak korpótlék szintén államszegélyből. Szép új lakás és rendes kertiletmény, esetleg annak pénzértéke. Köteleessége: a kijelölendő osztályokat utasítás szerint vezetni. Ki a kántorunk szükség esetén való kiegészítésére vállalkozik, előnyben részesül.

Vágás, (Udvarhely m.) 1903. június hó 23-án.

Peterffy Lőrinc,
iskolaszéki elnök.

— A magyar-székeli róm. kath. hitközségben nyugdíjazás folytán tültozedsébe jött kántortanítói állásra pályázatot nyit az iskolaszék. — Fizetés: államszegély évi 496 k.; kege címen a hivatól 140 k.; a szegény kántorokat segélyző alaphól évi 48 k.; tandíjból 35 k.; két öl tűzifa — 24 k.; földhasznélvezetésben 15 k.; temetésekből átlag 25—30 k.; államkötvényszelvényből 8 k.; természetbeni püspöki lakás mellékélelletekkel. Köteleessége tültozói tanterv szerint hat osztályt vezetni és a kántori teendőket önállóan végezni. — Okleveles pályázók kellően fölszerelt irataikat július 15-ig alólírottthoz adják be. Véeke, 1903. június 18.

Császár János,
plebános, isk. széki elnök

A szerkesztő üzenetei.

K. M. majd sorát ejtjük.
Spektator helyt. Nem! Mellünket verve „meglapulink”

K. M. Cs.-szemklős. A kedves tudósítás erre a számunkra — szombaton délelőtt — már későn érkezett, de jövőre értékesítlük.

B. J. Mdr. Azt írja Ön, hogy lapunk minden egyes cikke jeles és aktualis, de kevés térd adunk nevelés a szent ügyének. Dehogyan uram! mi a legnagyobb készséggel adunk térd minden talpraesett tanügyi dolognak, csak tessék küldeni. Csakhogy éppen az a gyökeres baj, hogy ilyen természetű és színvonalon álló dolgozattal vajmi kevesen keresnek fel, pedig megvan tanügyi rovatunk s van tanügyi rovatvezetőnk is, aki eddig csupán a munkalány s nem a sok munka miatt panaszkodik. Tessék csak buzdítani azokat a t. kollégákat, hogy munkára fel! A szerkesztő nem zárkózik el semmi jó dologtól, de hát egymaga nem tehet minden irányban eleget. Az ön beküldött cikkei nem kallódtak el, sem papirkosárba nem kerültek, hanem várják türelmesen a boldog felvirradást, amikor egymásután jelenhetnek meg hosszabb megszakitás nélkül üdv!

Urak figyellem!!

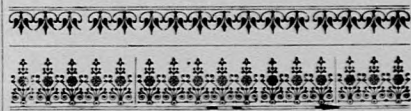
As Első Budapesti Mértékutáni Szabóság
Budapest, VII., Csömöri-ut 11.
15 és 18 forintért

készít remek szabással és szakértelmű kidolgozással divatos férfi öltönyöket, gyapju szövetből.

Minták és mérték-ntasítás küldése ingyen. Ha az ország bármely részében egységben 3 helymegrendelés biztosítva van, értesítésre oda küldjük utazó szabásunkat gazdag mintáinkkal. A t. megrendelő semminemű költséggel nem lesz megterhelve, mert utazó szabászink évi vasti bérletjeggyel vannak ellátva.

Szíves megkereséseket kér
as Első Budapesti Mérték utáni Szabóság,
Budapest, VII., Csömöri-ut 11.

KLEIN ADOLF, főszabász.

SZABÁSRA MAMÁCSKA	TARTOS SZAGTALAN	AZONNAL SZARAD	SZABÁSRA MAMÁCSKA
	Csakis Christoph-féle lakot kérjünk!		
<h2>Christoph-Lak</h2> <p>A LEGJOBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA</p>			

ehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kelemenien szag és lassu, ragados száradás, mely az olajfestékek és az olajlakkok sajátja elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyakkal feltörölhető, anélkül, hogy elvésztené fényét. Meg kell különböztetni.

szinezett szobapalló fénymázt.

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáresak az olajfesték födi be a pallót a egyuttal fényt is ad. Erét egyaránt alkalmazható régt és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb; van szután:

tiszta fénymáz (szinezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egészen új pallóra való.

Csak fényt ad, ennélfogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter (2 közép nagyságú szobára való) 5 trt. 90 kr. vagy 9¹/₂ marka.

A közvetlen megrendések minden városban, ahol raktárak vannak ide küldendők — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel azt a több mint 35 éve létező gyármányt sokféle utanozóknak és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Christoph Ferenc

a valódi szobapalló fnylakk fel-
látója és egyedüli gyártója.

Förktára:

DAHINTEN VIKTOR
vaskereskedeseben
GYULAFEHÉRVART.

KOROND

a székelyföld legolcsóbb, sóval telített pormentes enyhelevegőjű gyógyhelye.
leoviz — kefir és tejcura. Sós-vasas fürdők, *görvély korosok* és női bajok ellen
 szénsavas-vasas fürdők *vérszegénység* és *lábbadozók részére*; lignosulfit belégzési gyógy-
 mód *tiüdbántalmak* minden neménél.

Fürdőidény tartama június 15-től szeptember 1-ig.

Szobaárak 1 koronától 2 kor. 40 fillérig. — Ismertetőt küld

Gáspár Gyula tulajdonos (Marosvásárhelyről)

Korondi szénsavas-vasas borviz, ajánlva *görvélykor, vérszegénység, gyenge emésztés, holyaghurutoknál*
 1 literes üveggel 50 rekeszes ládában 12 fillér. — Megrendelhető a fenti címen.

Hirdetéseket jutányos árban közöl e lap kiadóhivatala.

Sürgöny: Blaskovits. Sokszorosan kitüntetve

TEMPLOM FESTÉS.

Blaskovits Batori Mihály

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

Első orszá-
gos műfés-
tészeti és
parmi vé-
szettintézet.

Alapított
1887-ben.

A főt. papságnak bíboros hercegprimás úr ö emnenciája 67.898. szám alatt és Tolnai Festech Tasszó gróf úr ö nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ö nagyméltósága Csaszka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészége folytán olaszországi műfestők és műmárvánvosztóktól nyertem.

Templomfestés stílusirint, gipsz-márvány (stucco), Torony-keresztek aranyozása állvány nélkül. Templommeszezés, eső által le nem mosható. **Óltárképek festése műveszi kivételben bannalatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elsmerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak.**

Oajba o alkép

magas centi.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök heese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándékol szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivételben készítem el.

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
korona	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa szobrok,
aranyozott szélel

magas centi.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Felette fontos

minden mezőgazdára, minden állattulajdonosra, minden juh- és sertésenyésztőre s minden kisgazdára! „Miként hizlalom fel gyorsan sertéseimet?” „Miként lesz marhám gyorsan piaczképes?” „Miként gyorsíthatom ökreim hizlalását?” „Mely szerrel érem el teheneimnél és kecskéimnél a jobb tejet és nagyobb tejelést?” „Mivel mozdítom elő növendék marhám gyors felnőését?” „Mit kell használnom, hogy marhám mindig egészséges legyen?”

Ez csak az által érhető el, ha a takarmány vagy ital mellé az itt látható védjeggyel ellátott, törvényesen védett, sokdolullal kipróbált s a legmagasabb kitüntésekben részesített

Regensburgi «Étvágy» takarmányfűszer

vegítették.

A költsége ennek igen csekély és dusan viszatérül. Kapható minden nevesebb kereskedésben, vagy egyenest a cégnél:

MEISE LAJOS mezőgazdasági készítmények gyára

SZÁSZSEBES.

Tájékoztatók, füzetek és utasítás ingyen szétküldve. Raktárak minden oly községben, hol még eddig nincsenek, felállíthatnak, mire névze sziveskedjék egyenest a fenti céghez fordulni.

Főraktár Gyulathérvárt: SCHLESINGER TESTVÉREK üzletében Novák-Ferencz-tér.